ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Тетяна КАЛЮЖНА
Кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник ,
старший науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

Анотація. У роботі висвітлено тенденції та проблеми підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих. Окреслено проблеми професійної підготовки викладачів та шляхи їх вирішення. Акцентовано увагу на потребі швидкої адаптації програм підготовки педагогічного персоналу до роботи з новими категоріями дорослих, таких як військовослужбовці, переселенці та постраждалі від війни.

Ключові слова: освіта дорослих, педагогічний персонал, післядипломна освіта.

Abstract. The paper highlights trends and problems in the training of teaching staff in the field of adult education. The problems of professional training of teachers and ways to solve them are outlined. Attention is focused on the need for rapid adaptation of teaching staff training programs to work with new categories of adults, such as military personnel, displaced persons and war victims.

Keywords: adult education, teaching staff, postgraduate education.

В сучасних умовах зміни суспільства і освіти, особливу актуальність набуває проблема професійної підготовки педагогічного персоналу, який працює в сфері освіти дорослих. Післядипломна педагогічна освіта – це основний інструмент забезпечення безперервного кар'єрного розвитку, формування нових компетенцій і адаптації викладачів до викликів глобалізованого світу. Зростання ролі освіти дорослих в умовах цифровізації, інтернаціоналізації та соціальних змін вимагає від педагогів не тільки високого рівня професійної компетентності, а й здатності до інноваційної діяльності, роботи з різними категоріями дорослого населення та використання нових освітніх технологій.

Аналіз тенденцій у підготовці педагогічного персоналу дозволяє виявити провідні напрями розвитку післядипломної освіти, окреслити проблеми та перспективи її модернізації, а також визначити можливості інтеграції українського досвіду у міжнародний освітній простір. Саме тому дослідження сучасного стану та тенденцій підготовки педагогів у сфері освіти дорослих є важливим завданням як для науковців, так і для практиків освітньої галузі.

Сучасна система післядипломної педагогічної освіти в Україні стикається з низкою викликів, що визначають стан і перспективи підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих, насамперед це недостатнє фінансування, обмежені матеріально-технічні ресурси та кадровий дефіцит знижують ефективність післядипломної освіти. Хоча цифровізація є головною тенденцією, значна частина викладачів стикається з труднощами використанням сучасних технологій, що створює розрив між вимогами та реальними можливостями. Необхідно акцентувати увагу на низькій мотивації педагогів до безперервного професійного розвитку, особливо в умовах перевантаження та соціально-економічної нестабільності. Одним з важливих викликів у сфері освіти дорослих є потреба у швидкій адаптації програм підготовки педагогічного персоналу до роботи з новими категоріями дорослих таких як військовослужбовці, переселенці та постраждалі від війни [1].

Аналізуючи сучасний стан підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих, пропонуємо розглянути взаємозв'язок між тенденціями та проблемами та окреслити напрями його подальшого розвитку (табл.1).

Таблиця 1

Тенденції підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих: проблеми та шляхи вирішення

Сучасні тенденції	Актуальні проблеми	Шляхи вирішення
Професіоналізація	Відсутність чітких стандартів підготовки педагогів для освіти дорослих	Розробка національних професійних стандартів; адаптація міжнародних моделей
Цифровізація	Цифрова нерівність, нестача ІТ-компетентностей	Впровадження курсів цифрової грамотності;

		підтримка EdTech-ініціатив у післядипломній освіті
Інтернаціоналізація	Обмежений доступ до міжнародного досвіду та програм	Розширення участі у міжнародних проєктах; переклад та адаптація зарубіжних програм
Персоналізація навчання	Низька мотивація педагогів до саморозвитку	Створення індивідуальних освітніх траєкторій; впровадження мотиваційних механізмів (гранти, сертифікація)
Гнучкість та адаптивність	Вплив війни, нові категорії дорослих (військові, переселенці)	Розробка спеціалізованих програм; підготовка педагогів до роботи в кризових умовах

Складено автором
Джерело: [2]. [3].

Програми підвищення кваліфікації викладачів є важливим елементом неперервного професійного розвитку педагогічних працівників. Заклади післядипломної освіти розробляють та затверджують освітні програми підвищення кваліфікації, враховуючи сучасні потреби педагогів, освітні інновації та вимоги МОН. Програми можуть бути різноманітними: від загальних курсів з педагогіки та психології до вузькоспеціалізованих за конкретними предметами чи методиками [2].

Отже, сучасний стан підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих характеризується поєднанням перспективних тенденцій та складних викликів, які потребують комплексного науково-методичного та організаційного забезпечення, що відкриває можливості для формування нової моделі післядипломної педагогічної освіти, здатної відповідати потребам суспільства та інтегруватися у міжнародний освітній простір. Ефективна післядипломна підготовка педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих має ґрунтуватися на принципах безперервності, інноваційності та практичної орієнтації. Це дозволить не лише підвищити професійну компетентність педагогів, а й забезпечити якісні зміни у системі освіти загалом.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В., Біба Д. Практична підготовка фахівців в умовах війни крізь призму конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / В. Аніщенко, Д. Біба. – 2025. – Режим доступу: https://surl.li/zqitvy
2. Жуковська С. Професійний розвиток педагогів в умовах трансформацій та воєнного стану: виклики і можливості [Електронний ресурс] / С. Жуковська. – 2025. – Режим доступу: https://osvitafp.com.ua/2025/09/04/profesijnyj-rozvytok-pedahohiv-v-umovakh-transformatsij-ta-voiennoho-stanu-vyklyky-i-mozhlyvosti/
3. Куртяк Ф., Вакерич М., Бесеганич І. Зміст підготовки науково-педагогічних працівників ЗВО в умовах воєнних реалій (український досвід) [Електронний ресурс] / Ф. Куртяк, М. Вакерич, І. Бесеганич. – 2023. – DOI: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7604797

Автор використовув ChatGPT-5.1 (OpenAI, 2025) виключно для редагування мови та корекції граматики. Весь науковий контент, інтерпретації та висновки були створені автором. Остаточний текст був переглянути та перевірений автором.